

Annex. Libretto

Il più bel nome

Edició de Rossend Arqués

Universitat Autònoma de Barcelona

Traducció catalana de Miquel DescLOT

Traducció castellana de Francesc Bonastre

Universitat Autònoma de Barcelona

Interlocutori

GIUNONE, VENERE, ERCOLE,
PARIDE ed IL FATO

*La scena rappresenta i Campi
Elisi*

1. Simfonia

2. Coro di seguaci della Belleza

Correte, amori,
ardete, o cori
a queste spiagge amene,
cortese oggi se'n viene
la dea della beltà;
E chi non sente
il foco ardente
di que' beati rai,
o non amò giammai,
o amar mai non saprà.

3. Recitativo

VENERE

A voi, spiagge felici, ove
respira
l'aura sempre serena, e sem-
pre pura;
spiagge felici, a voi,
cui non tolle aspro nembo, o
crudo verno,
il verde eterno, e l'ombra
amene e belle,
oggi la dea di Gnido
riede per suo riposo,
e cerca la sua pace in questo lido.

Personatges

JUNO, VENUS, HÈRCULES,
PARIS i EL FAT

*L'escena representa els Camps
Elisis*

1. Simfonia

2. Cor dels Seguidors de la Belleza

Correu, amors,
cremeu, oh, cors.
A aquesta dolça arena
els passos avui mena
la dea del que és bell.
I qui no sent
el foc ardent
d'aquestes llums d'esplai,
o bé no ha estimat mai,
o no en sabrà mai més.

3. Recitatiu

VENUS

Ah, platges venturoses on respira
l'aura sempre serena i sempre
pura;
ah, platges benaurades,
a qui no lleva núvol, o aspre
hivern,
el verd etern, ni l'ombra
amena i bella,
Ve avui pel seu repòs
la deessa de Gnido,
cercant la seva pau en aquest
marge.

Personajes

JUNO, VENUS, HÉRCULES,
PARIS y HADO

*La escena representa los Cam-
pos Elíseos*

1. Sinfonía

2. Coro de los seguidores de la Belleza

Corred, amores,
Quemad, oh corazones.
A estas dulces playas
llega hoy la diosa de la belleza.
Y quien no siente
el fuego ardiente
de estos bienaventurados
rayos,
o nunca ha amado, o nunca
lo hará.

3. Recitado

VENUS

A vosotras, playas felices,
donde el aura
respira serena y pura;
playas felices, a vosotras,
a quien ni la áspera nube ni
el crudo invierno
puede quitar el verde eterno
ni las bellas y amenas som-
bras.
Hoy la diosa de Gnido busca
su reposo
en la paz de este entorno.

E voi alme beate,
che fedeli al mio nume, un
tempo ardeste,
se fu dolce, e gradita
la fiamma, che m'accese, o se
vi resta
della fiamma gentil qualche
scintilla,
fate che a voi negl'occhi,
legga la Dea d'amor del cor
gl'incendi;
fate, ch'io qui ravvisi
come ancor vi diletta, ancor
vi piace
quella che vi annodò fatal
catena.
Di[t]temi: ed un sospiro a me
favelli,
come ancor vi contenta, ancor
vi appaga
il languir, il penar, l'ardor, la
piaga?

4. Aria

VENERE

S'egl'è ver che amasti un dì,
cori amanti, io lo saprò,
se vedrò che ancor amate.
E dirò che fu immortal
quello stral che vi ferì,
se la piaga ancor serbate.

5. Recitativo

PARIDE

Io per tutti, cui serpe ancor
nel seno
la dolcissima vampa
che uscì da' tuoi bei rai, Diva,
rispondo.
Paride io sono...

VENERE

Io ti ravviso. Ancora
miro nel tuo pallore e sul tuo
ciglio
un'alta speme, ed un desir
costante.
E quell'amore al di cui pie'
t'assidi
mi sa ben dir che ancor ti
veggo amante.

PARIDE

E amante mi vedrai infin che
stringa

Vosaltres, belles ànimes
que fidels al meu culte vau
cremar,
si fou dolç i plaent
el foc que m'encenia, o bé si
us resta
de la flama gentil alguna
espurna,
feu que als ulls us llegeixi
la deessa d'amor del cor les
flames,
feu que jo aquí comprovi
com encara us agrada, encara
us plau,
aquella que us lligà amb fatal
cadena.
Digueu-me: i un sospir em
xiuxiegui
com encara us sadolla i us
convida
el patiment, l'ardor i la ferida.

4. Ària

VENUS

Si és cert que amàreu un dia,
cors amants, jo bé ho sabré,
si veig que estimeu encara.
I diré que era immortal
aquell dard que us va ferir,
si l'esquinç serveu encara

5. Recitativu

PARIS

Jo per tots els qui al pit els
anguileja
la dolcíssima flama
que eixí dels teus bells ulls,
dea, responc:
Paris jo sóc ...

VENUS

Et reconec. Encara
et veig en la blancor i en la
mirada
l'alta esperança, i el desig
constant.
I aquell amor als peus del qual
t'asseies
em sap ben dir que encara et
veig amant.

PARIS

I amant em podràs veure
mentre estrenyi

Y vosotras, almas felices,
que fieles a mi culto ardisteis,
si la llama fue dulce y agra-
dable,
o si de ella os queda alguna
chispa,
haced que la diosa del amor
lea en vuestros ojos las llamas
del corazón;
haced que yo pueda compro-
bar
como aún os alegra,
como aún os complace,
aquella que os ató en fatal
cadena.
Decidme: y un suspiro que
susurre
cómo aún os complace, aún
os conmueve
el padecer, el ardor, la herida.

4. Aria

VENUS

Si es cierto que un día amásteis,
amantes corazones, yo lo
sabré,
si veo que aún amáis.
Y diré que era inmortal
aquel dardo que os hirió,
si aún guardáis la herida.

5. Recitado

PARIS

Yo, por todos los que en su
pecho arde
la dulcísima llama
que salió de tus bellos ojos,
diosa, respondo: Paris soy...

VENUS

Yo te reconozco.
Aun veo en tu palidez y en tu
mirada
una alta esperanza, y un deseo
constante.
Y aquel amor a cuyos pies te
sentabas,
bien me dice que aún te veo
amante.

PARIS

Y amante me verás, mientras
abrace

quella face amorosa il mio
Cupido.

Laccio, ch'egli già strinse
tempo non scioglie, o con la
face oscura
morte non tronca. Una fedel
costanza
con la salma mortal, non
lascia il peso
de la catena, ove ristretta è
l'anima.

Beltà, che piacque un giorno
porta i trionfi suoi di là dal
rogo.

Fra le ceneri ancora
risplender tutto il foco mio
discerno.

Credilo, eccelsa Diva,
chi ben arde un sol giorno,
arde in eterno.

el meu Cupido l'amorosa
torxa.

El llac que ell estrenyia
no el desfà el temps, ni amb
la negrosa torxa
la mort no el talla. Una fidel
constància
amb les restes mortals no
deixa el pes
de la cadena on l'ànima és
reclosa.

La bellesa que un dia fou plaent
empeny els seus triomfs enllà
del foc.

Entre cendres encara
tot el meu foc puc veure res-
plendent.

Creu-ho, excelsa deessa,
qui crema un dia crema eter-
nament.

mi Cupido la amorosa antor-
cha.

El lazo que que él estrechaba
no lo deshace el tiempo,
ni la muerte lo corta con la
faz oscura.

Una fiel constancia con los
restos mortales
no deja el peso de la cadena
donde se recluye el alma.
La belleza, un día placentera,
empuja sus triunfos más allá
de la hoguera.

Y aún, entre cenizas,
atisbo el resplandor de todo
mi fuego.

Créelo, excelsa diosa, que
quien arde un día,
arde eternamente.

6. Ritornello instrumental

7. Aria

PARIDE

Chi ben ama un solo istante,
sempre amante,
sempre fido si vedrà.
In un core
questa è gloria de l'amore,
questo è'l bel de la beltà.

6. Ritornello instrumental

7. Ària

PARIS

Qui bé estima un sol instant,
sempre amant,
sempre fidel es veurà.
En un cor,
és la glòria de l'amor,
és el bo de la beutat.

6. Ritornello instrumental

7. Aria

PARIS

Quien bien ama un instante,
siempre amante,
siempre fiel se verá.
En un corazón,
esta es la gloria de amor,
esto es lo bello de la beldad.

8. Recitativo

ERCOLE

Gloria vana e fugace,
ove figlio d'onore è il penti-
mento,
infamia è'l non pentirsi. Erco-
le anch'esso
arse un tempo d'amore.

VENERE

E più non ardi?

ERCOLE

Uscì dai dolci guardi
di Dejanira un lampo,
che al cor mi giunse.

VENERE

E più nol senti al core?

ERCOLE

No. La ragion con la sua luce a l'ora
l'alma disingannò con quel
ch'io vidi
balenar sul mio ciglio amico
raggio,

8. Recitativu

HÈRCULES

Glòria vana i fugaç,
on el penediment és fill d'honor,
i vil no penedir-se. També
Hèrcules
va cremar un temps d'amor.

VENUS

I ja no en crema?

HÈRCULES

Sortí del dolç esguard
de Dejanira un llamp
que em punyí el cor.

VENUS

I ara ja no l'hi sents?

HÈRCULES

No. Llavors la raó amb la seva
llum
l'ànima decebé amb el que
vaig veure:
llamegant-me a la vista, amb
raig amic,

8. Recitado

HÈRCULES

Gloria vana y fugaz,
donde el el arrepentimiento
es hijo del honor,
e infame no hacerlo. También
Hércules
ardió un tiempo de amor.

VENUS

¿Y ya no arde?

HÈRCULES

De la dulce mirada de Dejanira
surgió un relámpago
que punzó mi corazón.

VENUS

¿Y ahora ya no lo sientes en
tu corazón?

HÈRCULES

No. Con su luz, la razón
desengañó el alma
con lo que vi. Relampague-
ando a mi vista,

vidi il mio rischio; e allor vide
la terra
fuggir da me vinto e negletto
amore,
e spenta in questo core
quella che l'accendea fiamma
vorace
lasciar gli strali, e abbandonar
la face.

9. Aria

ERCOLE

Spezzar quella catena
ch'è pena de pensier
è pur il bel piacer
di un nobile core.
Uscir, ma senza danno,
d'affanno,
e servitù,
è un far che sia virtù
lo stesso errore.

10. Recitativo

PARIDE

Perdona, o non amasti,
o non fu amor quel che ti
accese il seno.

VENERE

Fu passaggier baleno,
che in te svegliò il desir.
Stringe due faci amor. L'una
da gl'astri
prende il foco divin ch'in lor
scintilla.

PARIDE

E con esse ne l'alma (io lo
provai),
sveglia un eterno ardor, che le
innamora.

VENERE

L'altra, fiamme incostanti,
tolte da un vil vapor, che
sorge al cielo,
sparge ne' cori, e in essi
si accende per momenti un
debil foco,
che vanta eterno ardor, ma
dura poco.

PARIDE

Ma quale, osserva, o Dea, ver
noi discende
lucida nube, e bella[?]

vaig veure el risc; i així veié la
terra
fugir de mi vençut i omès l'a-
mor,
i, apagat en el cor
aquell flameig voraç que l'en-
cenia,
deixar el buirac, i abandonar
la torxa.

9. Ària

HÈRCULES

Trencar aquella cadena
que és pena de la ment,
és el contentament
d'un noble cor.
Sortir sense cap dany
d'afany i servitud
és convertir en virtut
el propi error.

10. Recitatiu

PARIS

Perdona: o no estimaves,
o no era amor allò que t'in-
flamava.

VENUS

Fou passatger llampec
que et despertà el desig.
L'amor té dues torxes. L'una
als astres
pren el foc divinal que hi
espuirneja.

PARIS

I amb aquestes al cor (jo en
sóc la prova)
alça un etern ardor que t'ena-
mora.

VENUS

I l'altra, inconstants flames,
sorgint d'un vapor vil, que
puja al cel,
sembla en els cors, i allà
s'encén per uns moments un
debil foc
que es vol etern, però que
dura poc.

PARIS

Però observa, deessa, quin bell
núvol
llucent ve cap aquí?

con rayos amantes, vi el ries-
go: y así ví como
la tierra huía de mí, vencido
y omiso el amor,
y apagada en mi corazón
aquella voraz llama,
dejar el carcaj y abandonar la
antorcha.

9. Aria

HÈRCULES

Romper aquella cadena
que es pena de la mente,
es el mejor placer
de un noble corazón.
Salir indemne
de afanes y servidumbres,
es convertir en virtud
el propio error.

10. Recitado

PARIS

Perdona: o no amaste,
o no fue amor lo que ardió en
tu seno.

VENUS

Fue relámpago pasajero
que despertó tu deseo.
El amor tiene dos antorchas:
una prende el fuego divino de
los astros.

PARIS

Y con estas en el corazón (yo
lo probé)
levanta un eterno ardor que
te enamora.

VENUS

Y la otra, llamas inconstantes
que emanan de un vil vapor
que sube al cielo
siembra en los corazones; y
allí se enciende,
por un momento, una débil
llama,
que eterna parece, pero poco
dura.

PARIS

Pero observa, oh diosa, cómo
una bella
y lúcida nube descende sobre
nosotros.

ERCOLE

A la luce di quella
ch'è mia gioia, mia speme, e
mio contento
di virtude, e di gloria arder mi
sento.

11. Coro di seguaci
della virtù

Qui dove ha lieta
l'onor la reggia,
virtù festeggia,
virtù si adora.

12. Aria

GIUNONE

Cari Elisi, stanze amate,
che formate il mio riposo,
de gl'eroi che stanno in voi,
questo cor già s'innamora.
È quel lume dolce, ameno,
che sereno in voi risplende,
già mi rende la mia pace,
e mi piace, e mi ristora.

13. Recitativo

GIUNONE

Spiriti beati, e chiari,
che per le vie d'una virtù
sublime,
giungeste all'erte cime
della gloria immortal, qui
rimirate
Giuno, la dea maggior ch'ab-
bian le sfere.
In me ben ravvisate i vostri
pregi,
sì come i fasti miei veggo ne'
vostri.
Pari è la nostra gioia, inviti
eroi
in me grandi voi siete, io
grande in voi.

VENERE

Giuno, qui tenti in vano
di seddur chi mi è fido, in
Citerea
sempre avrai la rival. Gran
parte, e forse
la maggior, di coteste alme
felici,
per suo nume ha il mio nome.

HÈRCULES

A la claror d'aquella
que m'és joia, esperança i gau-
diment,
de virtut, i de glòria cremar
em sento.

11. Cor dels Seguidors de
la Virtut

Aquí on té alegre
l'honor palau,
virtut festeja,
virtut s'hi adora.

12. Ària

JUNO

Cars Elisis, llocs amats
que el repòs em procureu,
dels herois que aquí conviuen
aquest cor ja s'enamora.
I la llum dolça i amena
que serena aquí esplendeix
ja em torna la meva pau,
i em plau i tota em conforta.

13. Recitativu

JUNO

Esperits benaurats,
que pels camins d'una virtut
sublim
heu assolit els cims
de la glòria immortal, aquí
guaiteu
Juno, la major dea a les esfe-
res.
En mi reconegueu els vostres
mèrits
com jo veig els meus fastos en
els vostres.
Així és la nostra joia, herois
invictes,
en mi sou grans, i jo ho sóc
en vosaltres.

VENUS

Juno, temptes en va
seduir el meu fidel, en Cite-
rea
tindràs sempre rival. Gran
part, potser
la major part d'aquestes bones
ànimes
té per déu el meu nom.

HÉRCULES

A la luz de aquella que es mi
alegría,
mi esperanza y el contento de
mi virtud,
me siento arder de gloria.

11. Coro de los seguidores
de la Virtud

Aquí donde tiene alegre
honor el palacio,
se festeja y se adora la virtud.

12. Aria

JUNO

Caros Elíseos, amadas estan-
cias,
que cuidáis de mi reposo,
de los héroes que ahí están
ya este corazón se enamora.
Y aquella luz dulce y amena
que resplandece serenamente
en vosotros,
me retorna mi paz,
y me place y me reconforta.

13. Recitado

JUNO

Espíritus bienaventurados,
que por los caminos de una
sublime virtud
habéis conquistado las cumbres
de la gloria inmortal, con-
templad aquí Juno,
la mayor diosa que tienen las
esferas.
Reconoced en mí vuestros
méritos,
como yo veo mis fastos en los
vuestros.
Parecido es nuestro gozo,
héroes invictos:
vosotros sois grandes en mí,
y yo lo soy en vosotros.

VENUS

Juno, en vano tientes seducir
mi fiel:
en Citerea siempre tendrás
rival.
Una gran parte,
quizá la mayor de estas felices
almas,
tiene por dios mi nombre.

PARIDE

Io me ne vanto.
 Alla Diva gentil deggio il mio
 voto.
 È quella che tu vedi,
 folta schiera di amanti
 scherzar colà tra verdi erbet-
 te e fiori,
 di Venere seguace.

VENERE

Or vedi, vedi
 che ne gl'Elisi ancora
 regna d'amor la madre, e nel
 mio volto
 s'ama il piacere, e la beltà si
 adora.

14. Ritornello instrumental

15. Aria

VENERE

Da[t]ti pace, e credi a me,
 fa in un volto la beltà,
 ciò che fa nel cielo il sole.
 Solo un astro in ciel non v'è
 che dal sol non abbia il foco,
 e un bel volto a poco a poco,
 ogni core accender suole.

16. Recitativo

ERCOLE

È una lusinga vil di cieco amante
 il dir che pari al sole
 la bellezza risplenda.

GIUNONE

Ed è un orgoglio
 della bellezza, o lusingata, o
 folle,
 del sol, che ha eterni rai,
 voler le glorie, ed usurpar il
 nome.

ERCOLE

La virtude è quel sole al di cui
 raggio,
 si dileguano tutte
 l'ombre de' vani ed inganna-
 ti affetti.

GIUNONE

È quel sol la virtute,
 cui temeraria nube
 cuopre ben, sì, ma non mai
 toglie il lume

PARIS

Jo me'n glorio.
 A la gentil deessa dec el vot.
 Aquesta que tu veus,
 gran munió d'amants
 jugar allà entre les herbes i les
 flors,
 seguidora és de Venus.

VENUS

Ara ves
 com a l'Elisi encara
 regna d'amor la mare, i al
 meu rostre
 s'hi estima el goig, s'hi adora
 la bellesa.

14. Ritornello instrumental

15. Ària

VENUS

Ara, en pau, creieu-me a mi,
 la bellesa fa en un rostre
 el que fa en el cel el sol.
 Ni un sol un astre roda allí
 que del sol no tingui el foc,
 i un bell rostre, a poc a poc,
 tots els cors encendre sol.

16. Recitatiu

HÈRCULES

És absurda il·lusió de cec
 amant
 de dir que com el sol
 la bellesa fulgura.

JUNO

És un orgull
 de la bellesa, entabanada o folla,
 del sol que té eterns rajos
 voler la glòria, i usurpar-ne el
 nom.

HÈRCULES

La virtut és el sol als raigs del
 qual
 s'esvaeixen senceres
 les ombres dels afectes enga-
 nyats.

JUNO

És el sol la virtut
 que el temerari núvol
 pot cobrir, però no llevar la
 llum

PARIS

Yo me envanezco.
 A la diosa gentil le debo el
 voto.
 Esa que tu ves, gran multitud
 de amantes,
 jugar entre verdes hierbas y
 flores,
 es seguidora de Venus.

VENUS

Ahora ves como en el Eliseo
 aún reina de amor la madre,
 y en mi faz se ama el placer,
 y se adora la belleza.

14. Ritornello instrumental

15. Aria

VENUS

Ahora, en paz, y créeme,
 la belleza realiza en un rostro
 lo mismo que hace el sol en
 el cielo.
 Ningún astro en el cielo hay
 que del sol no tenga el fuego,
 y una bella faz, poco a poco
 suele encender todos los cora-
 zones.

16. Recitado

HÈRCULES

Es una vil ilusión de ciego
 amante
 decir que que como el sol,
 la belleza resplandece.

JUNO

Y es un orgullo de la belleza,
 o halagada o loca,
 del sol, que tiene eternos
 rayos,
 querer su gloria, y usurpar su
 nombre.

HÈRCULES

La virtud es aquel sol a cuyos
 rayos,
 se desvanecen todas las sombras
 de los vanos y engañadores
 afectos.

JUNO

Es aquel sol la virtud
 que una temeraria nube
 cubre,

onde lieta è la terra, e chiaro
è'l cielo.

VENERE

D'invidia, e non di zelo,
son le tue voci: è gelosia di
gloria,
che parla sul tuo labro.

PARIDE

Ancor ti rode
accerbamente il core
del mio giudizio il voto,
ma del voto, che diedi, io non
mi pento.
Fra Bellezza e virtute,
fra l'amante e l'eroe
giuro che è glorioso
più d'un'alma sublime un bel
sembiante,
e maggior d'ogni grande è un
vero amante.

que fa feliç la terra i el cel
clar.

VENUS

D'enveja, i no de zel
són els teus mots: gelosia de
glòria
que parla en el teu llavi.

PARIS

Encara et corca
amargament el cor
del meu judici el vot,
però no em reca el vot que
vaig emetre.
Entre bellesa i virtut,
entre l'amant i l'heroi,
juro que és més gloriós
que una ànima sublim un bell
semblant,
i és major que el més gran un
ver amant.

pero nunca quita la luz donde
la tierra es feliz,
y el cielo, claro.

VENUS

De envidia, y no de celos,
son tus palabras: y celos de
gloria,
que surgen de tus labios.

PARIS

Aun te carcome amargamen-
te el corazón
el voto de mi juicio,
pero no me arrepiento del
voto que dí.
Entre belleza y virtud,
entre el amante y el héroe,
juro que es más glorioso que
un alma sublime,
un bello semblante,
y mayor que todo, un verda-
dero amante.

17. Aria

PARIDE

Guarda la palma,
e poi la rosa,
sparge l'alba rugiadosa,
le sue stille solo a questa,
perché quella è assai men
bella.
E nel vederla
sì dolce e grata,
solo a questa, innamorata,
corre l'ape, e in sen mi
resta,
perché bella è più di quella.

17. Ària

PARIS

Mira la palma,
després la rosa.
El matí només arrosa,
amb les gotes, la darrera,
perquè l'altra és prou menys
bella.
I així veient-la
tan delicada,
sols a aquesta, enamorada,
va l'abella, i en mi espera,
perquè més que l'altra és
bella.

17. Aria

PARIS

Mira la palma
y luego, la rosa.
El alba esparce el rocío
con sus gotas solo a ésta,
porque la otra es menos bella.
Y cuando la ve tan dulce y
grata,
sólo a ésta, enamorada,
va la abeja, y en mí espera,
porque es más bella que
aquella.

18. Recitativo

GIUNONE

Or vedi quanto vile
è la tua cecità: quella che
credi
lode della bellezza,
è sua ingiuria mortale. Poiché
simile
tu la vanti a la rosa:
perché non dici ancora,
che al par di questa, essa è
caduca e frale.

VENERE

Sia caduca, sia frale, in altro
volto
se manca, in un beltà si trova,
e piace.

18. Recitativu

JUNO

Mira si n'és de ximple
la teva ceguetat, que allò que
creus
llaor de la bellesa
n'és la injúria mortal. Ja que
semblant
la jutges a la rosa:
per què no dius també
que com ella és efímera i és
fràgil?

VENUS

Fràgil o efímera, si en altre
rostre
hi manca, en un bellesa es
troba, i plau.

18. Recitado

JUNO

Mira cuán vil es tu ceguera;
lo que crees ser alabanzas de
la belleza,
es su mortal injuria.
Ya que tu juzgas la rosa pare-
cidamente,
¿porqué no dices también
que como esta, es caduca y
frágil?

VENUS

Que sea caduca, o frágil, si
falta en otro rostro,
se encuentra en otra beldad,
y place.

ERCOLE

Ah, Paride! Se in quella
beltà, che tanto esalti,
vedi i doni del ciel, come in
quel fiore
de l'aurora il favor, perchè
non sai,
che tanto un bel volto
dura il pregio di bello,
quanto in un vago fior di
vago il nome?

PARIDE

Duri poco, se vuole: altro
sembiante
di quel che già mancò, ripara
i danni,
sì come il labro fiore,
rinascere la beltà di quel che more.

GIUNONE

Meglio, Paride, intendi,
de la bellezza il prezzo, e'l
merto. In Ida
tu vaneggiar potesti,
ma ne gl'Elisi il vaneggiar è
colpa.
Par bella la beltà, ma in fac-
cia a quella,
sol la virtute è bella.

19. Aria

GIUNONE

Quando si mira
volare nel suolo,
tall'un si crede
che sia una stella
la luccioletta.
Ma se poi gira
le luci al Polo,
all'or si avvede
che splende in quella
un basso ardore,
che inganna il core
e'l guardo alletta.

20. Recitativo

VENERE

Or tu che a me contrasti, a
me palesa
de la virtù i seguaci.

GIUNONE

Mi vale un solo Alcide,
quanti campioni ha la belle-
za. Ei dica
ciò, che virtù gli diede.

HÈRCULES

Ah, Paris! Si en aquella
bellesa que així exaltes
hi veus els dons del cel, com
en aquella
flor el favor de l'aurora, és que
no saps
que en un rostre tant dura
el do de la bellesa
com en bonica flor el nom de
bonica?

PARIS

Que duri poc si vol: un nou
semblant
repara el dany d'aquell que va
mancar,
així com en flor nova
bé reneix la bellesa del que mor.

JUNO

Paris, millor has d'entendre
de la bellesa el preu i el mèrit;
a Ida
podies vanejar,
però als Elisis vanejar és pecat.
La beutat sembla bella; davant
d'ella,
sols la virtut és bella.

19. Ària

JUNO

Quan hom la mira
volant avall,
talment es creu
que és una estrella
la lluerneta.
Mes si hom la gira
cap per avall,
llavors prou veu
que l'enjoïella
un baix ardor
que enganya el cor
i l'ull inquieta.

20. Recitatiu

VENUS

Ara que amb mi disputes,
digue'm els seguidors de la
virtut.

JUNO

Més val un sol Alcides
que tots els campions de la
bellesa.
Que digui què li dava la virtut.

HÈRCULES

Ah, Paris!
Si en aquella belleza que tanto
exaltas,
ves los dones del cielo,
como en aquella flor el favor
de la aurora,
¿es porqué no sabes que tanto
dura en un rostro
el don de la belleza, como en
una bonita flor,
el nombre de bonita?

PARIS

Que dure poco, si quiere: otro
semblante
repara los daños del que faltó,
así como en otra flor,
renace la beldad del que muere.

JUNO

Paris, has de comprender
mejor
el precio y el mérito de la
belleza:
en Ida te podías vanagloriar,
pero el el Eliseo eso es culpa.
La beldad parece bella: pero
ante ella,
sólo lo es la virtud.

19. Aria

JUNO

Cuando se mira
volar hacia abajo
talmente cree
ser una estrella,
la luciérnaga.
Pero si luego gira
cabeza arriba,
entonces se ve
que la embellece
un bajo ardor,
que engaña al corazón
y alarma la vista.

20. Recitado

VENUS

Ahora que conmigo disputas,
nómbrame los seguidores de
la virtud.

JUNO

Más vale un solo Alcides
que todos los campeones de
la belleza.
Que indique qué le daba la belleza.

VENERE
Quand'anch'ei fosse solo,
Paride è gloria mia. Sù, qui
racconta
de la beltà le pompe.

PARIDE
Vezzi, sospiri, affetti...

ERCOLE
rischi, stenti e fatiche...

PARIDE
dolcissime agonie, soavi ardori...

ERCOLE
cimenti sanguinosi, alle vit-
torie...

PARIDE
sono gl'onori miei...

ERCOLE
son miei onori...

PARIDE
sono le glorie mie...

ERCOLE
son le mie glorie...

PARIDE
la conquista d'un core...

ERCOLE
i mostri debellati...

PARIDE
Elena, che involai...

ERCOLE
l'Idra, che uccisi...

PARIDE
tutta la Grecia offesa...

ERCOLE
le fiere oppresse e dome...

ERCOLE, PARIDE (*a due*)
Sì.

PARIDE
fanno il nome mio...

ERCOLE
fanno il mio nome...

VENERE
Questi della beltà sono i
trionfi.

GIUNONE
Queste della virtù son le mer-
cedi.

VENERE
Or, Giuno, che rispondi?

GIUNONE
O di spirito vile.

VENERE
O di pensier superbo.

VENUS
Ni que fos ell tot sol,
Paris és glòria meva. Vinga,
conta
de la bellesa els fastos.

PARIS
Encants, sospirs, afectes...

HÈRCULES
Riscos, treballs, fatigues...

PARIS
Dolcíssims patiments, suaus
ardors...

HÈRCULES
Sagnants conteses fins a les
victòries...

PARIS
Prou són els honors meus...

HÈRCULES
Prou són els meus honors...

PARIS
Prou són les glòries meves.

HÈRCULES
Prou són les meves glòries.

PARIS
La conquesta d'un cor...

HÈRCULES
Els monstres derrotats...

PARIS
Helena, que raptava...

HÈRCULES
Hidra, que occia...

PARIS
Tota Grècia ultratjada...

HÈRCULES
Les feres dominades...

HÈRCULES I PARIS (*a dos*)
Sí,

PARIS
Fan el nom meu...

HÈRCULES
Fan el meu nom...

VENUS
Aquests són els triomfs de la
bellesa.

JUNO
Aquests són els guardons de
la virtut.

VENUS
Juno, doncs què respons?

JUNO
Oh, de vil esperit...

VENUS
Oh, de superb pensar...

VENUS
Aunque sólo fuera él,
Paris es mi gloria.
Ven, cuenta
los fastos de la belleza.

PARIS
Encantos, suspiros, afectos...

HÈRCULES
Riesgos, trabajos y fatigas...

PARIS
Dulcíssimas agonías, suaves
ardores...

HÈRCULES
Sangrantes cometidas hasta
las victorias...

PARIS
Son mis honores...

HÈRCULES
También lo son los míos...

PARIS
Son mis glorias...

HÈRCULES
También lo son las mías...

PARIS
La conquista de un corazón...

HÈRCULES
Los monstruos derrotados...

PARIS
Helena, que raptaba...

HÈRCULES
La Hidra, que maté...

PARIS
Toda Grecia ofendida...

HÈRCULES
Las fieras, presas y domina-
das...

HÈRCULES, PARIS (*a duo*)
Sí.

PARIS
Hacen mi nombre...

HÈRCULES
Hacen mi nombre...

VENUS
Estos son los triunfos de la
Belleza.

JUNO
Estas son las mercedes de la
Virtud.

VENUS
Entonces, Juno, ¿qué respondes?

JUNO
Oh, de vil espíritu...

VENUS
Oh, de soberbia mente...

VENERE, GIUNONE (*a due*)
Infelice mercè, trionfo
accerbo!

FATO

Dive, a le nostre gare.
Oggi dal Ciel discende arbitro il Fato.
Tregua a gli sdegni. Armato sia di ragion, non di furor, chi brama
un voto che decida. Entrambi apprezzo,
e son giudice uguale, a questa e a quella.
È virtù la bellezza all'or ch'è saggia,
e la virtù, quando è modesta, è bella.

21. Ritornello instrumental

22. Aria

FATO

La beltà ch'è troppo vana,
se non perde, almen profana,
la sua bella maestà.
E virtù quand'è superba,
le sue glorie più non serba,
i suoi fasti più non ha.

23. Recitativo

GIUNONE

Io con modesto freno,
reggo le mie pretese. Alcide parli.

ERCOLE

Io di virtù seguace, io suo campione,
e mi vanto e mi giuro.

PARIDE

Or vanne, e privo di quel dolce piacer, che vien dal bello,
sazziati de la gloria.

FATO

È questa l'alimento de l'alme grandi.

ERCOLE

Or quale onor ti reca,
quel fonte ove ti assidi? A che ti giova
quel Cupido, che onori?
È quella face accesa, dimmi,
che ti rammenta?

VENUS I JUNO (*a dos*)
Recompensa infeliç, amarg triomf!

EL FAT

Dees, a aquestes pugnes ara del cel davalla el Fat per àrbitre.
Treva als enutjos. Sigui de raó armat, no de furor, qui vol
decisiu vot. Ambdues aprecio; sóc jutge imparcial amb l'una i l'altra.
És virtut la bellesa quan és sàvia;
i la virtut, quan és modesta, és bella.

21. Ritornello instrumental

22. Ària

EL FAT

La bellesa massa vana
si no perd, almenys profana l'exquisida majestat.
La virtut quan és superba l'excel·lència ja no serva,
i els seus fastos ha esguerrat.

23. Recitatiu

JUNO

Jo amb modest fre regeixo els meus anhels. Que Alcides parli.

HÈRCULES

Jo, de virtut seuaç i campió em glorio i em juro.

PARIS

Vés, i privat del dolç plaer que ve d'allò que és bell,
saddollat de la glòria.

EL FAT

Aquesta és l'aliment dels grans ànims.

HÈRCULES

A quin honor et porta aquella font d'on beus? De què et serveix el Cupido a qui honores? I aquella torxa encesa, digue'm, doncs, què et recorda?

VENUS, JUNO (*a duo*)
;Infeliz merced, amargo triunfo!

HADO

Diosas, a nuestras pugnas, hoy descende el Hado como árbitro del cielo.
Tregua a los enojos. Quien quiera un voto decisivo, debe armarse de razón, y no de furor.
Os aprecio a las dos, y soy juez imparcial,
con una y con la otra.
La belleza es virtud cuando es sabia;
y la virtud, cuando es modesta, es bella.

21. Ritornello instrumental

22. Aria

HADO

La belleza demasiado vana,
si no pierde, al menos profana la exquisita majestad.
La virtud, cuando es soberbia, no conserva jamás su gloria,
y no conserva más sus fastos.

23. Recitado

JUNO

Yo, con modesto freno, rijo mis deseos. Que hable Alcides.

HÈRCULES

Yo, seguidor de la virtud, yo, su campeón,
me vanaglorio y me juro.

PARIS

Entonces vete, y privado de aquel dulce placer que viene de la beldad, sáciate de gloria.

HADO

Este es el alimento de las grandes almas.

HÈRCULES

Entonces, ¿qué honor representa aquella fuente de la que bebes?
¿A qué te ayuda aquel Cupido al que honras?

VENERE

Quella fiamma gradita onde
si accese
per la bella spartana?

PARIDE

E il dolce foco,
che in sen di lei per me sve-
glossi?

GIUNONE

O cieco!
In essa dei veder, più che il
tuo foco,
quel che la Patria incenerì, che
al Padre
tolse la vita e'l Regno.

ERCOLE

All'or che piace,
l'error non si detesta, e non si
vede,
e l'istesso fallir gloria si crede.

VENUS

Aquella dolça flama amb què
cremà
per la bella espartana.

PARIS

I el dolç foc,
que en el seu pit per mi s'alça-
va.

JUNO

Oh cec!
Més que el teu foc, en aquella
has de veure
el que la pàtria incendià, i al
pare
llevà vida i reialme.

HÈRCULES

Així com plau,
l'error poc es detesta, i poc es
veu,
i fins l'errar mateix que és glò-
ria es creu.

Y aquella antorcha encendida,
dime, ¿qué te recuerda?

VENUS

Aquella dulce lama que ardió
por la bella espartana.

PARIS

Y el dulce fuego
que en su pecho por mí se
desvelaba.

JUNO

¡Oh, ciego!
En ella has de ver, más que tu
fuego,
el que incendió tu patria, y
quitó al padre
la vida y el reino.

HÈRCULES

Así como place,
no se detesta el error, y no
se ve,
e incluso el errar se cree glo-
rioso.

24. Ritornello instrumental

25. Aria

ERCOLE

Così fai,
semplicetta farfaletta,
e rispondi ancor così.
Perchè piace a te la face
non la senti e innocenti
chiami i rai de l'ardor
che t'invaghì.

26. Recitativo

PARIDE

Ma tu qual ti prometti
da colei, ch'è tuo nume
premio sicuro?

ERCOLE

Un nome eterno, e grande,
che de' secoli intieri, e più
lontani
sia lo stupore, e sia l'esem-
pio.

VENERE

E tale
può farlo un fido amore, una
costanza
di cui parla la fama.

PARIDE

E tal lo spero.

24. Ritornello instrumental

25. Ària

HÈRCULES

Així fas,
senzillona papallona,
i respons encara així.
Perquè et plau a tu el foc brau
ja no el sents
i innocents trobes els raigs
de l'ardor que et seduí...

26. Recitatiu

PARIS

Però tu quin esperes,
de la que és la teva dea,
premi segur?

HÈRCULES

Un nom etern i gran,
que de segles sencers i més
encara
sigui estupor i també exem-
pio.

VENUS

Això ho
pot fer un amor fidel, una
constància
que qui parla la Fama.

PARIS

Així ho espero.

24. Ritornello instrumental

25. Aria

HÈRCULES

Así obras, sencillita mariposa,
y aun respondes así.
Porque te coplace el fuego,
ya no lo sientes,
y encuentras inocentes los
rayos
del ardor que te sedujo.

26. Recitado

PARIS

Pero a ti ¿qué te prometió tu
diosa
como premio seguro?

HÈRCULES

Un nombre eterno y grande,
que por muchos siglos, y
hasta muy lejos,
represente el estupor y tam-
bién el ejemplo.

VENUS

Y eso
puede hacerlo un amor fiel,
una constanza
de la que habla la fama.

PARIDE

Así lo espero.

FATO

Di rado amor fu degno
di quelle trombe.

GIUNONE

Il cielo, il mar, la terra
sente il tuo nome, è ver, ma
tale il sente
che orror ne tragge, anzi che
gioia.

VENERE

In Cipro, in Paffo, in Gnido,
eterno Paride ha il grido:
a lui crescon più belle
le rose di Citerea, e quando
insieme
mormoran dolcemente
coi baci lor le mie colombe, a
l'ora
parlan di lui que' baci:
ed intreccian fastosi,
al suo nome gl'Amori, e stra-
li, e faci.

27. Aria

VENERE

Il bel nome di amante fedele
è l'onore
di quel core
che sa ben amar.
Che non teme destino crudele,
e che amando la dolce catena
sempre pena
per molto sperar.

28. Recitativo

GIUNONE

Misero amor! Nome infelice!
Amore.
Se non è saggio amor, non fa
mai grande
quel cor dove soggiorna.

ERCOLE

Il fa ben tale col suo merto
virtù.
Questa, qual raggio
di chiaro sol, ch'oltre il cri-
stallo appare,
adorna tutta l'alma,
e fuor d'essa ne l'opre
tutto a voi ne ritraggo il vivo
lume.

EL FAT

Pocs cops amor fou digne
de tal trompeta.

JUNO

El cel, el mar, la terra
sent el teu nom, és cert, però
talment
que horror li fa més que no
joia.

VENUS

A Xipre,
Pafos i Gnido, etern
Paris té el nom: per ell crei-
xen més belles
les roses citerees, i quan juntes
murmuren dolçament
amb besos les colomes meves,
parlen
també d'ell aquells besos:
i es lliguen fastuosos
al seu nom els amors, els
dards, les torxes.

27. Ària

VENUS

El bell nom de fidel amador
és l'honor
d'aquell cor que bé sap esti-
mar.
Que no tem un destí encrue-
lit,
que estimant-se la dolça cadena
sempre pena per molt esperar.

28. Recitativu

JUNO

Infauft amor! Nom infeliç!
Amor,
si no és savi amor, no fa mai
gran
el cor on pren sojorn.

HÈRCULES

L'hi fa virtut
amb el seu mèrit. Que aques-
ta, com raig
de sol clar que travessa un bell
cristall,
adorna tota l'ànima,
i enllà d'ella en les obres
us n'arriba la viva resplen-
dor.

HADO

Pocas veces fue digno el amor
de aquellas trompetas.

JUNO

El cielo, el mar, la tierra
oyen tu nombre, ciertamente,
pero de tal manera, que pro-
voca
más horror que alegría.

VENUS

En Chipre,
en Pafos y en Gnido, eterno
tiene Paris su nombre: por él
crecen
más bellas las rosas de Citerea,
y cuando juntas murmuran
dulcemente
con besos mis palomas, tam-
bién le hablan
aquellos besos, y mezclan fas-
tuosos a su nombre,
los amores, los dardos y las
antorchas.

27. Aria

VENUS

El bello nombre de amante
fiel
es el honor
de aquel corazón que bien
sabe amar.
Que no teme un destino
cruel,
y que amando la dulce cadena,
siempre pena por mucho
esperar.

28. Recitado

JUNO

¡Misero amor!, ¡Infeliz nom-
bre!, Amor.
Si el amor no es sabio, nunca
engrandece
aquel corazón que le cobija.

HÈRCULES

Le concede virtud su mérito.
Esta, como rayo
claro de sol que atraviesa el
bello cristal,
adorna toda el alma,
y más allá, en las obras,
os llega su vivo resplandor.

VENERE

E così la beltade all'or che
infiamma
col suo desire un petto,
e su'l ciglio, e su'l labro,
tutto ne splende il foco.

FATO

Ma foco tal, che di salir non
osa
a sfera più sublime;
qual bassa vampa oscura,
che serpe a l'esca intorno,
è ci[b]o di se stessa a d'or'e
giorno.

PARIDE

Io so che l'ardor mio
sempre fu chiaro, ed il mio
core amante
n'avvampò qual n'avvampa
quell'immortal Fenice,
ai rai del puro sole.

ERCOLE

Sparta no'l dice.

PARIDE

E rimorso non sento,
onde il cor si spaventi, e si
confonda
del suo costante amor.

GIUNONE

L'Asia risponda.

29. Aria

PARIDE

Amor risponderà
che amai una beltà,
ch'ancor io l'amo.
Dir[à], che ancora in me,
sta con amor la fe',
e che nel primo ardor,
e peno, e bramo.

30. Recitativo

GIUNONE

Odi l'audace! Or nel tuo error
rimanti;
ma non faccia il tuo errore
Citerea più superba.

VENERE

Né Giuno più orgogliosa
venda d'Alcide il voto. Egli si vanti
di fiere lacerate,
di vinti mostri; canti
le furie oppresse, e'l soggio-
gato Averno,

VENUS

Tal la belleza, que ahora que
inflama
un pit amb el desig,
sobre l'esguard i el llavi
tot n'esplendeix el foc.

EL FAT

Però és un foc que mai pujar
no gosa
a esfera més sublim;
com baixa flama obscura,
que gira entorn de l'esca,
reclosa en si mateixa tot el dia.

PARIS

Jo sé que el meu ardor
sempre fou clar, i que el meu
cor amant
en cremà com en crema
aquell immortal Fènix,
als rajos del sol pur.

HÈRCULES

No ho diu Esparta.

PARIS

I recança no sento,
per què el cor s'espaverei o es
confongui
del seu constant amor.

JUNO

L'Àsia respongui!

29. Ària

PARIS

Amor contestarà
que amava una beutat
i encara l'amo.
Dirà que encara en mi
fa amor amb fe camí,
i que en el primer ardor
peno i anhelo.

30. Recitativu

JUNO

Sentiu l'audaç! Tu mantén-te
en l'error;
però que aquest no faci
Citerea més superba.

VENUS

Ni Juno més altiva
el vot d'Alcides torni. Ell es gloria
de feres lacerades;
de monstres vençuts; canta
fúries sotmeses, subjugat
Avern,

VENUS

Tal es la belleza que inflama
con su deseo un pecho,
y sobre la mirada y el labio,
resplandece todo el fuego.

HADO

Pero es un fuego que no osa
salir
a la más sublime esfera;
como baja llama oscura,
que gira entorno a la yesca,
se recluye en si misma todo el
día.

PARIS

Yo sé que mi ardor
fue siempre claro, y que mi
amante corazón
quemó, como aún quema,
aquel inmortal Fènix,
en los rayos del sol puro.

HÉRCULES

No lo dice Esparta.

PARIS

Y no siento pesar
porque el corazón se espante,
o se confunda
de su amor constante.

JUNO

¡Que responda Asia!

29. Aria

PARIS

Amor responderá
que amaba una beldad,
y aún la amo.
Dirá que aunqu en mí
está con amor la fe,
y que en el primer ardor,
peno y anhelo.

30. Recitado

JUNO

¿Oís el audaz? Mantente en
tu error:
pero que este no haga
Citerea más soberbia.

VENUS

Ni Juno más altiva
torne el voto de Alcides. Él se
vanagloria
de las fieras heridas;
de los monstruos vencidos;
canta

e tu col suo favore in lui
nodrisci
la vanità de l'erte glorie.

GIUNONE

Ad'esso
quando il credea de la virtù
nemico,
nemica mi vantai. Ma poiché
[il] vidi
sul doppio calle incerto
sceglier quel de la gloria,
né pur tentar quel del piace-
re, a l'ora
rinforzai col mio braccio,
l'ardor del suo bel corso,
e da quel dì sin ora
in ogni sua tenzone
io suo nume mi dissi: ei mio
Campione.

31. Aria

GIUNONE

Quella Liria innamorata,
che fedel col sol si aggira,
è del sole il caro fiore.
E la fè che in lei si mira
pura sempre, e sempre grata
per amor le rende amore.

32. Recitativo

FATO

Dive, le gare intesi;
ma pria ch'io le decida,
dimmi, Giuno: onde avvien,
che qui raminga
al ciel t'involi, e a' numi
ov'è la gloria tua, la tua gran-
dezza?

GIUNONE

Deh, non [toccar] la piaga,
che più acerba si rende. Io
ne gl'Elisi
cerco riparo a' danni miei.
Nel cielo
par ch'ogni astro rubello
arda per me d'infausta vampa.
Il suolo
me quasi oblia, me più non
coale, ed io
piango i miei fasti, o disprez-
zati, o almeno

i tu, amb el seu favor, en ell
nodreixes
la vanitat de secs lloers.

JUNO

D'aquest,
quan el creia enemic de la
virtut,
me'n vaig jactar enemiga.
Però en veure'l
al forcall de camins
escollir el de la glòria,
sense intentar el del pler, vaig
reforçar
llavors amb el meu braç
l'ardor del seu bell curs,
i de llavors ençà
en els seus treballs
sóc el seu numen, i ell el meu
campió.

31. Ària

JUNO

La flor groga enamorada
que fidel amb el sol gira,
és del sol la cara flor.
I la fe que un hom hi admira
pura sempre, i sempre grata
per amor li torna amor.

32. Recitativu

EL FAT

Dees, he oït les pugnes.
Però, abans que jo jutgi,
digue'm Juno: ¿com és que,
errant aquí,
del cel i els déus t'esmunys,
on hi ha la glòria teva i la
grandesa?

JUNO

No remenis la nafra,
que més acerba es torna. Jo
als Elisi
cerco recer per als meus
danyos. Al cel
sembla que els rebels astres
cremin per mi amb infausta
flama. El terra
ja mig m'oblida, i no em
venera, i jo
planyo els meus fastos,
menyspreats, o almenys

las sometidas furias, el sub-
yugado Averno,
y tú, con su favor, en él nutres
la vanidad de las reseca glori-
rias.

JUNO

De este,
cuando lo creía enemigo de la
virtud,
alardeé de mi enemiga. Pero
al verlo
cuando en la encrucijada de
caminos,
escogió el de la gloria,
sin intentar el del placer,
reforcé entonces
con mi brazo,
el ardor de su bello curso,
y desde entonces, en todos sus
trabajos
soy su numen, y él, mi cam-
peón.

31. Aria

JUNO

Aquel Lirio enamorado
que fiel con el sol gira,
es del sol la flor más querida.
Y la fe que en él se admira,
siempre pura y siempre grata,
por amor devuelve amor.

32. Recitativo

HADO

Diosas, escuché vuestras pugnas,
pero, antes que yo decida,
dime, Juno ¿cómo es que,
errante aquí,
huyes de los cielos y de los
dioses,
donde están tu gloria y tu
grandeza?

JUNO

No hurgues en la herida,
que más dolorosa se vuelve.
Yo en los Elíseos
busco descanso para mis
males. En el cielo
parece que todos los astros
rebeldes
ardan por mí en infausta
llama. La tierra
casi me olvida, no me adora;
y yo

mal graditi, e mal noti,
e senz'are mi veggo, e senza
voti.

FATO

Or senti, e da[t]ti pace: altra
più grande,
e più sublime Diva,
a te l'onor de le tue lodi invo-
la.

Per essa ossequiose ardon le
stelle.

Ardon di puro amor per essa
i numi.

E con novello essempto
al gran nome di questa ogn'al-
ma è un'ara,
e tutto il mondo a la sua glo-
ria è un tempio.

ni agràits ni sabuts,
i sense altars em veig i sense
vots.

EL FAT

Ara escolta, tranquil·la: una
més gran
i més sublim deessa,
l'honor et pren de les lloan-
ces teves.

Per ella reverents els estels cre-
men.

Cremen de pur amor per ella,
els déus.

I amb renovat exemple,
al seu gran nom tota ànima és
una ara,
i el món sencer és un temple,
a glòria seva.

llo por mis fastos, despre-
ciados, o al menos
desagradecidos e ignotos.
Sin altares me veo, y sin votos.

HADO

Ahora escucha, y resígnate:
otra mayor
y sublime diosa,
asume el honor de tus ala-
banzas.

Por ella, reverentes, arden las
estrellas.

Arden de puro amor por ella
los dioses,

y con renovado ejemplo,
a su gran nombre toda alma
es una ara,
y todo el mundo, un templo
a su gloria.

33. Aria

FATO

Per lei tranquillo è'l mar, sere-
no il cielo.

Per lei fiorito è il suol, riden-
te è'l giorno.

Per lei ragiona il rio, parla
ogni stelo,
e canta i fregi suoi l'aura d'in-
torno.

33. Ària

EL FAT

Per ella encalma el mar, serè
és el cel.

Per ella en flor és la terra, riu
el jorn.

Per ella pensa el riu, parla l'es-
tel,
i en canta les llaors l'aire a
l'entorn.

33. Aria

HADO

Por ella tranquilo es el mar,
sereno el cielo.

Por ella florida es la tierra,
sonriente el día.

Por ella razona el río, hablan
las estrellas,
y canta sus loores el aire en su
entorno.

34. Recitativo

GIUNONE

Diva di me più grande?

FATO

Quanto maggior d'ogn'astro,
Febo lassù risplende?

GIUNONE

Di Giuno più sublime?

FATO

Quanto più di que' mirti, e
di que' lauri
il platano frondeggia.

GIUNONE

Ma qual sia? Ove regna?
Ov'ha la reggia?
Ha virtù, maestà, glorie e for-
tuna?

FATO

Tutto quel, che di eccelso
vantar può il cielo, in sè rin-
chiude
gloria, onor, maestà, sorte e
virtude.

34. Recitatiu

JUNO

Dea més gran que jo?

EL FAT

Com, més gran que tot astre,
Febus allà dalt brilla.

JUNO

Que Juno més sublim?

EL FAT

Com, més que no les murtres
o els llores,
el plàtan fa gran fronda.

JUNO

Però quina és? On regna? On
té el palau?
Té virtut, majestat, glòria i
fortuna?

EL FAT

Tot allò que d'excels
en tu el cel pot vantar-se, en
ella es clou:
glòria, honor, majestat, sort i
virtut.

34. Recitado

JUNO

¿Diosa más grande que yo?

HADO

Como, más grande que otro astro,
más resplandece Febo.

JUNO

¿Más sublime que Juno?

HADO

Como, más que los mirtos o
los laureles,
el plátano es más frondoso.

JUNO

Pero ¿quién es?, ¿dónde
reina?, ¿dónde su palacio?
¿Posee virtud, majestad, glo-
ria y fortuna?

HADO

Todo lo que de excelso
puede vanagloriarse el cielo,
en ella se encierra:
gloria, honor, majestad, suer-
te y virtud.

GIUNONE

(Confusa è la rivale,
e la sua gelosia fa il mio piacere.)

PARIDE

Or vada la superba. Or col
suo merto
di gareggiar pretende.

ERCOLE

Ma di: possiede il cielo,
o pur gode la terra, un tanto
bene?

FATO

Lo gode il suol per [s]ua ven-
tura. Il suolo,
che ommai per lei maggior
del ciel si crede.

ERCOLE

De la Dea, che ci narri,
palesa il nome, ond'io l'ado-
ri, e sia
la mia gioia, il mio amor, la
gloria mia.

35. Ritornello instrumental

36. Aria

ERCOLE

Dimmi dov'è quel nume
ch'è del mio sen la spene,
ch'è del mio cor l'amor?
Dimmi dov'è quel bene,
ch'è de' miei passi i lume,
del mio desir l'onor?

37. Recitativo

FATO

Il saprai per tua gloria.
Or risponda Ciprigna: A che
qui vieni?

PARIDE

A bear col suo guardo i sacri
o[n]jori
del bel soggiorno.

VENERE

Ah, non si asconda il vero,
benché sia mio tormento. In
queste amene
solitudini sacre, io cerco, o
nume,
l'onor che fra mortali a me si
nega.
Colà negletta, e vile,
sembra la mia beltà. M'ab-
bandonano

VENUS

(Ja es confon la rival
i és el meu goig la seva gelosia.)

PARIS

Ara surt la superba. Amb el
seu mèrit
ara vol competir.

HÈRCULES

Però digues, ¿té el cel,
o la terra frueix, un bé tan alt?

EL FAT

La terra, per la seva sort. La
terra,
que per ella més gran que el
cel es creu.

HÈRCULES

De la dea, se'ns digui
el nom ben clar per jo adorar-
la, i sigui
la meva joia, els meus amor i
glòria.

35. Ritornello instrumental

36. Ària

HÈRCULES

¿On és la deïtat
que és del meu pit l'esper,
que és del meu cor l'amor?
Digue'm, ¿on és el bé
que és del meu curs la llum,
del meu desig l'honor?

37. Recitativu

EL FAT

Ho sabràs, per ta glòria.
Digues, Ciprina: tu a què
véns, aquí?

PARIS

A delectar amb l'esguard els
honors sacres
del bell sojorn.

VENUS

Ah, no amaguem el ver,
mal que em sigui turment. Jo
cerco, oh numen,
en aquestes sagrades soli-
tuds
l'honor que entre els mortals
ara se'm nega.
Hi obliden i menystenen
la meva formosor. M'aban-
donaven

JUNO

(Confundida está la rival,
y sus celos son mi placer)

PARIS

Ahora sale la soberbia. Y con
su mérito
quiere ahora rivalizar.

HÈRCULES

Pero dime: ¿Posee el cielo,
O goza la tierra de un bien
tan alto?

HADO

Lo goza la tierra por su ven-
tura. La tierra,
que por ella mayor que el
cielo se tiene.

HÈRCULES

De la diosa se nos diga
claro el nombre, y yo la ado-
raré, y sea
mi alegría, mi amor y mi glo-
ria.

35. Ritornello instrumental

36. Aria

HÈRCULES

Dime, ¿dónde está la deidad
esperanza de mi seno,
amor de mi corazón?
Dime, ¿dónde está aquel bien
que ilumina mis pasos,
que es el honor de mis deseos?

37. Recitado

HADO

Lo sabrás, por tu gloria.
Responde, Ciprina. ¿A qué
vienes aquí?

PARIS

A deleitarme con su mirada,
de los sagrados
honores de la bella estancia.

VENUS

Ah, no se esconda la verdad,
aunque sea para mí un tor-
mento.
En estas amenas y sagradas
soledades,
yo busco, o numen,
el honor que entre los morta-
les se me niega.
Allá parece olvidada y vil mi
belleza.

le grazie ancelle, e gl'innocenti
amori,
e si mostran ribelli
a' vezzi miei, col non gradirli
i cori.

FATO

Questa, che toglie a Giuno
il suo fasto maggior, questa al
tuo bello
contende i vanti suoi. D'in-
torno ad essa
scherzan più saggi i pargolet-
ti amori,
e più liete le grazie, e più
modeste
portan da que' begl'occhi in
ogni core,
un puro ardor, perch'è celeste
ardore.

VENERE

A me contende i vanti?

FATO

Li contende, e li vince. È
troppo bella
quella divina luce,
che nel volto, e nel cor splen-
de di lei.

VENERE

Povera mia beltà, tal più non
sei!

38. Aria

VENERE

Più non sono la più bella,
e più non son quella
ch'ha su l'alme il Regno, e'l
Trono.
Sì, con lei restate amori.
Sì, per lei ardete, o cori.
La più bella io più non sono.

39. Recitativo

FATO

Tu, Giuno, in Citerea,
più non hai la rival. Tu più
non l'hai
in Giunone, o Ciprigna. Il
più bel nome
di entrambe occupa il posto,
e gode i fregi.
A quel viso, a quell'alma
di virtù, di beltà dessi la palma.

gràcies serventes i innocents
amors,
i mostren rebel·lia
als meus encants no agraint-
los els cors.

EL FAT

Aquesta, que arrabassa
a Juno el seu gran fast, al teu
encís
contraposa els seus mèrits. Al
seu volt,
més prudents juguen els petits
amors,
i les gràcies, més gaies i
modestes,
porten d'aquells bells ulls a
cada cor
un pur ardor, perquè és celest
ardor.

VENUS

A mi em disputa els mèrits?

EL FAT

Els disputa i els venç. Massa
bella és
aquella llum divina,
que en el cor i en el rostre res-
plendeix.

VENUS

Pobra bellesa meva, ja no ets
tal!

38. Ària

VENUS

Ja no sóc jo la més bella,
ja no sóc tampoc aquella
que en els cors té regne i tron.
Sí, resteu amb ella, amors.
Sí, cremeu per ella, oh cors.
La més bella ja no sóc.

39. Recitativu

EL FAT

Tu, Juno, en Citerea
no tens ja la rival. Ni tu, oh
Ciprina,
la tens en Juno. El més bell
nom, d'ambdues
ocupa el lloc i els atributs
frueix.
Aquell rostre, aquella ànima
de virtut, de beutat s'endú la palma.

Me abandonaban gráciles sir-
vientas e
inocentes amores, y se mues-
tran rebeldes
a mis encantos, no agrade-
ciéndolos en
sus corazones.

HADO

Esta, que quita a Juno su
mayor fasto,
a tus encantos opone sus
méritos. A su entorno,
juegan más sensatos los
pequeños amores,
y más alegres y modestas las
gracias,
llevan de aquellos bellos ojos
un puro ardor
a cada corazón, porque es un
ardor celeste.

VENUS

¿A mí me disputa los méritos?

HADO

Los disputa y los vence.
Demasiado bella
es aquella divina luz,
que en el rostro y en el cora-
zón resplandece.

VENUS

¡Pobre belleza mía, ya no eres
tal!

38. Aria

VENUS

Ya no soy yo la más bella,
ya no soy tampoco aquella
que en las almas tiene reino y
trono.
Sí, estad con ella, amores.
Sí, arded por ella, corazones.
Ya no soy yo la más bella.

39. Recitado

HADO

Tú, Juno, en Citerea,
no tienes ya rival. Ni tú, oh Ciprina,
en Juno. El más bello nom-
bre de ambas
ocupa su lugar y goza de sus
atributos.
Aquel rostro, aquella alma
de virtud, de la belleza se lleva
la palma.

GIUNONE

Palesa almen qual ella sia.
VENERE

Mi narra
il bel nome immortal, che
vince il mio.

ERCOLE, PARIDE (*a due*)

Di cui l'onore, e cui l'amor
degg'io.

FATO

Udite, e se a l'udirlo
più liete, più beate, e più
serene
queste spiagge vedrete,
dite: così le fa, così le adorna,
il nome di colei che adorna il
mondo.

Udite, e sia decisa
la nostra antica gara:
essa è la bella, essa è la gran-
de Elisa!

VENERE

Quali prodigi?

FATO

Or se cotanto potete
di Elisa, il solo nome,
che fia dov'ella volga e'l passo
e'l guardo!

PARIDE

Perdona, o Citerea. Tal nome
onoro;
e se Elisa è più bella, Elisa
adoro.

40. Aria

PARIDE

Quel pastorello
vide un ruscello,
e di quell'onde
tranquille e chiare
s'innamorò.
Ma poi del mare
giunto alle sponde,
lasciando il rio
cangiò desio,
amor cambiò.

41. Recitativo

GIUNONE

Se tanto è gloriosa
la mia degna rivale, ad essa io
cedo
le mie pretese.

JUNO

Digues almenys com és.
VENUS

Fes-me saber
aquest nom immortal, que
venç el meu.

HÉRCULES I PARIS (*a dos*)

De qui l'honor, i a qui l'amor
jo dec.

EL FAT

Sentiu, i si en sentir-ho
més felices, joïoses i serenes
veieu aquestes platges,
digueu: així les fa, així les
adorna
el nom d'aquella que orna-
menta el món.

Escolteu, i resolgui's
l'antiga qüestió.

És aquesta la gran, la bella
Elisa!

VENUS

Quins prodigis!

EL FAT

Si ja el sol nom d'Elisa
té tan magne poder,
què passarà allà on dugui el
pas i l'ull?

PARIS

Perdona, oh Citerea. Tal nom
honoro;
i si Elisa és més bella, Elisa
adoro.

40. Ària

PARIS

El pastoret
veié un riuet,
i d'aquell curs
tranquil i clar
s'enamorà.
Però en fer cap
a vora mar,
deixant el riu
mudà desig,
amor mudà.

41. Recitativu

JUNO

Si la meva rival,
és, doncs, tan gloriosa, li
cedeixo
les pretensions.

JUNO

Descúbrenos al menos cómo es.
VENUS

Hazme saber
este bello nombre inmortal,
que vence al mío.

HÉRCULES, PARIS (*a dúo*)

De quien el honor y a quien
el amor debo.

HADO

Oíd, y si al oírlo
más felices, joiosas y serenas
véis estas playas,
decid: así las hace, así las
engalana
el nombre de aquella que
orna el mundo.

Oíd, y que se resuelva
nuestra antigua rivalidad:
¿esta es la bella, ésta es la gran-
de Elisa!

VENUS

¿Qué prodigios!

HADO

Entonces, si tan grande poder
tiene ya el solo nombre de
Elisa,

¿Que ocurrirá a con su paso y
su mirada!

PARIS

Perdona, oh Citerea. Tal
nombre honro;
y si Elisa es más bella, a Elisa
adoro.

40. Aria

PARIS

Aquel pastorcillo
vió un riachuelo,
y de aquellas olas
tranquilas y claras
se enamoró.
Mas luego del mar
junto a la ribera,
abandonando el río
mudó su deseo.

41. Recitado

JUNO

Si tan gloriosa es
mi digna rival, a ella cedo
mis pretensiones.

VENERE

Ad essa consacro i vanti miei.

ERCOLE

Solo di Elisa
onoro la virtù.

PARIDE

Di Elisa io solo
m'inchino a la beltà.

FATO

Giusti tributi.
In tanto or qui da noi
si festeggi il bel nome, e i
pregi suoi!

42. *Aria a due (quintetto)*

ERCOLE, GIUNONE (*a due*)

Quel core, quel viso
nel nome ha l'Eliso,
e mentre l'onoro
felice mi fa.

VENERE, PARIDE (*a due*)

Quel viso, quel core
m'inspira l'amore,
e mentre l'adoro
più gioia mi dà.

ERCOLE, GIUNONE (*a due*)

D'Elisa nel volto
l'onor sta raccolto,
e più bel sembiante
el cielo non ha.

VENERE, PARIDE, FATO (*a tre*)

Nel volto d'Elisa,
il mondo ravvisa
virtude regnante,
sovrauna beltà.

VENUS

A aquesta
consagro els meus encants.

HÈRCULES

Només d'Elisa
honoro la virtut.

PARIS

Només d'Elisa
adoro la bellesa.

EL FAT

Justos tributs.
Entant, entre nosaltres
es festegi el bell nom, i els seus
honors!

42. *Ària a duo (quintet)*

HÈRCULES, JUNO (*a dos*)

El cor, el seu rostre
al nom té l'Elisi,
i mentre l'honoro
feliç tot em fa.

VENUS, PARIS (*a dos*)

El rostre, el seu cor
m'inspira l'amor,
i mentre l'adoro
més joia em sap dar.

HÈRCULES, JUNO (*a dos*)

D'Elisa en el rostre
l'honor està enclòs,
i més bell semblant
al cel no hi cap ja.

VENUS, PARIS, EL FAT
(*a tres*)

Al rostre d'Elisa
el món reconeix
virtut governant,
superba beutat.

VENUS

A ella
consagro mis encantos.

HÉRCULES

Sólo de Elisa
honro la virtud.

PARIS

Sólo de Elisa
me inclino a la belleza.

HADO

Justos tributos.
Entanto, entre nosotros
se celebre el bello nombre y
sus honores.

42. *Aria a duo (quinteto)*

HÉRCULES, JUNO (*a dúo*)

Aquel corazón, aquel rostro
en el nombre tiene el Eliseo,
y mientras lo honro,
me hace feliz.

VENUS, PARIS (*a dúo*)

Aquel rostro, aquel corazón,
me inspiran amor,
y mientras lo adoro,
más gozo me da.

HÉRCULES, JUNO (*a dúo*)

De Elisa en el rostro
el honor se incluye,
y más bello semblante
no puede haber en el cielo.

VENUS, PARIS, HADO (*a tres*)
En la faz de Elisa
el mundo reconoce
la virtud que reina,
soberana beldad.

43. *Recitativo*

FATO

Quella che fa gl'eroi
sovrumana virtude in lei sog-
giorna:
e seco ha per compagna
d'ogni più rara dote,
onde fregiar si puote alma
sublime.

VENERE

Ma qual Cielo, o qual terra,
è sì beata,
che il bel ne goda?

FATO

Ove fra sponde amene
ha l'Ebro coronato ondosetto,

43. *Recitatiu*

EL FAT

En la que fa els herois,
sobrehumana virtut sempre
hi sojorna:
i amb si té per companyes
les qualitats més rares
de què guarnir-se pot l'ànima
excelsa.

VENUS

Però quin cel o terra és tan
sortós
que se'n gaudeixi?

EL FAT

On entre amenes ribes
l'Ebre té coronat llit onejant,

43. *Recitado*

HADO

Aquella que hace en los
héroes
sobrehumana virtud siempre está:
y consigo tiene por compa-
ñeras
las más raras dotes
con que se engalana el alma
sublime.

VENUS

Pero ¿qué cielo o tierra es tan
feliz

que pueda gozar de esta beldad?

HADO

Donde entre amenas riberas

Elisa regna, e di più regni
insieme
i vasalli rispett[ar] ode il suo
nome.

GIUNONE

Iberia avventurata, un sì bel
pegno
egual ti rende il cielo! Or
vanne altera,
e de la tua sovrana al piede, al
crine,
formino i tuoi pastori,
tessan le ninfe tue nuove
corone,
e voi sorgete ad intrecciarle,
o fiori.

Elisa regna, i de més regnes
junts
els súbdits amb unció en sen-
ten el nom.

JUNO

Ibèria venturosa, tal penyora
igual et fa que el cel! Vés amb
cap alt,
i de la teva reina als peus, als
rínxols
formin els teus pastors,
trenin les nimfes les corones
noves,
i vosaltres, les flors, entrelli-
gueu-vos-hi.

coronado tiene el Ebro su
undoso lecho,
Elisa reina, y de más reinos
juntos
los súbditos oyen su nombre
con respeto.

JUNO

Iberia venturosa, ¡una tan
bella prenda
te regala el cielo! Ve con la
testa altiva,
y a los pies de tu soberana, a
las crines
formen tus pastores,
trenen las ninfas tus nuevas
coronas,
y vosotras, flores, surgid y
entrelazaros con ellas.

44. Ritornello instrumental

45. Aria

GIUNONE

Quando a lei sarà vicino
quel vezzoso gelsomino,
quel ligustro, e pur quel
giglio,
più candore acquisterà.
E se tocca un dì la rosa,
quel tuo labro sì vermiglio,
oltre il farsi più odorosa,
più bell'ostro aver potrà.

44. Ritornello instrumental

45. Ària

JUNO

Quan s'hi acostis per veí
aquell gràcil llessamí,
aquell arç o bé aquell lliri,
més blancor aconseguirà.
I si toca un punt la rosa
el teu llavi tan vermell,
es farà més olorosa
i amb més porpra es cobrirà.

44. Ritornello instrumental

45. Aria

JUNO

Cuando tenga por vecino
aquel grácil jazmín,
aquel arce o aquel lirio,
más blancura conseguirá.
Y si toca un día la rosa
tu labio tan colorado,
ultra hacerse más olorosa,
más púrpura haber podrá.

46. Recitativo

PARIDE

Ma che vegg'io? Dov'è Cupi-
do? Dove
la face che stringea,
del mio foco primier dolce
ministra?

ERCOLE

Ove risplende il chiaro
nome di Elisa, oscura vampa
è spenta.

GIUNONE

Ne più di se fa pompa
l'amor men saggio.

VENERE

Or lo vegg'io. Gl'amori,
che de la bella al pie' da me
fuggiro,
furo i più casti, e i più genti-
li. Imparo,
che al grido riverito

46. Recitativu

PARIS

Però què veig? On és Cupi-
do? ¿On és
la torxa que portava,
del meu primerenc foc dolça
ministra?

HÈRCULES

On resplendeix el clar
nom d'Elisa, s'apaguen fos-
ques flames.

JUNO

De si ja no fa pompa
l'amor menys savi.

VÈNUS

Ara ho veig. Els amors,
que de mi van fugir als peus
de la bella,
van ser els més castos i gen-
tils. Aprenc
que a l'encís reverit

46. Recitado

PARIS

Pero ¿qué veo? ¿dónde está
Cupido? ¿dónde
la antorcha que llevaba, dulce
ministra
de mi primer ardor?

HÉRCULES

Donde resplandece el claro
nombre de Elisa, se apagan las
oscuras llamas.

JUNO

De sí ya no hace pompa
el amor menos sabio.

VÉNUS

Ahora lo veo. Los amores,
que de mí huyeron a los pies
de la bella,
fueron puros y castos, y muy
gentiles. Aprendo,
que al revertido encanto

d'una saggia beltà, che lo confonde,
se non è saggio, e puro, amor si asconde.

FATO

Vedi quella, che al lauro, e si stringe, e s'intreccia amica palma?

Bel simbolo è quel nodo del laccio, onde si unì Carlo ad Elisa.

Elisa è quel verde alloro, che i suoi trionfi adorna: quell'alloro, che accenna un eterno, immortal, pudico amore.

Elisa è quella palma, onde la terra avrà, così prometto, per ristorar due mondi di speranza fedel, frutti fecondi.

d'una bellesa sàvia, que el confon,
si no és savi i és pur, l'amor s'amaga.

EL FAT

¿Veus aquella que al llor s'estreny i s'entrellaça, amiga palma?

Bell símbol, aquest nus, del llaç amb què s'uní Carles a Elisa.

Carles és el verd llor, que els seus triomfs adorna: el llorer que assenyala un etern, immortal, púdic amor.

Elisa és la tal palma, amb què la terra tindrà, jo així ho prometo, per revifar dos mons, d'esperança fidel, els fruits fecunds.

de una belleza sabia, que lo confunde,
si no es sabio y puro, el amor se esconde.

HADO

¿Ves aquella, que al laurel se abraza y se entreteje, amiga palma?

Bello símbolo, este nudo, del lazo con que se unió Carlos a Elisa.

Carlos es el verde laurel que sus triunfos adorna: el laurel que indica un eterno, inmortal, púdic amor.

Elisa es aquella palma, con que la tierra tendrá, yo así lo prometo, para restaurar los dos mundos de esperanza fiel, los frutos fecundos.

47. Aria con trombe e Istrom[en]ti

FATO

Al grande onor di sposa, quello di genitrice Elisa aggiungerà.
E contenta, e gloriosa, di regnante, e di felice, più bel nome Elisa avrà.

47. Ària

EL FAT

Al gran honor d'esposa, el de mare ufanosa Elisa afegirà.
I contenta i gloriosa, de regent i venturosa més bell nom Elisa haurà.

47. Aria con trombe e Istrom[enti]

HADO

Al gran amor de esposa, el de madre Elisa añadirá.
Y contenta, y gloriosa, de reinante y de ser feliz, el más bello nombre Elisa tendrá.

48. Recitativo

GIUNONE

Io che da gl'astri al suolo spargo influssi fecondi, giuro d'Elisa al seno il dolce peso, ch'è sua brama, e sua gloria.

VENERE

Io, quale ancella, sarò ministra al regio letto, e quindi lieta vedrà l'Iberia, frutti di quella chiara e bella vampa, che di Elisa e di Carlo accende i cori, nascer le grazie all'or, nascer gl'amori.

ERCOLE

Or dunque oltre i confini che al mar io posi, ed oltre tutte de l'Oceano

48. Recitatiu

JUNO

Jo que en terra dels astres sembro fecunds influxos, juro d'Elisa al sexe el gentil pes, el seu anhel i glòria.

VENUS

Jo, com donzella, seré ministra al llit reial, i així amb joia veurà Ibèria, com a fruits de la clara i bella flama que de Carles i Elisa encengué els cors, néixer llavors les gràcies i els amors.

HÈRCULES

Doncs ara, enllà dels límits que al mar vaig dar, i encara totes de l'Oceà

48. Recitado

JUNO

Yo que de los astros en tierra esparzo fecundos influjos, juro al seno de Elisa el dulce peso, y su anhelo, y su gloria.

VENUS

Yo, como doncella, seré ministra del real lecho, y así, con alegría verá Iberia los frutos de aquella clara y bella llama, que de Elisa y de Carlos encendió los corazones, nacer entonces las gracias y los amores.

HÈRCULES

Pues ahora, más allá de los confines

le sconosciute ancor lontane
sponde,
su l'ali de la gloria,
voli quel nome augusto,
che di Giuno in virtude,
di Ciprigna in bellezza, oscu-
ra i nomi.
Il voto del destin dà legge al
mio.
Ed onoro in Elisa, e grande,
e bella,
di questa il volto, ed il bel cor
di quella.

49. Ritornello instrumental

50. Aria

ERCOLE

Gran bellezza io veggio in que-
sta,
ma in Elisa
perché saggia, par più bella,
par più grande, e più m'ap-
paga.
Gran virtude io trovo in
quella,
ma in Elisa è più modesta,
e perciò mi par più vaga.

51. Recitativo

VENERE

Tanta beltà in Elisa?

FATO

Tanta, che basta, oh Diva,
perch'ella sia l'amor del
mondo intiero.

ERCOLE

Ma una beltà, che altero
serba il fasto di bella,
ma senza orgoglio; una beltà
ch'è dolce,
ma senza farsi vile.

GIUNONE

Senti, Paride, e impara
tale esser dee Bellezza.

VENERE

È in lei tanta virtù?

PARIDE

Tanta ne spande,
ch'ogn' altr'alma dispera
di farsi più immortal, d'esser
più grande.

les encara insabudes ribes
llunyes,
amb ales de la glòria
voli aquest nom august,
que de Juno en virtut,
de Ciprina en bellesa, aom-
bra els noms.
El vot del fat atorga llei al
meu,
i jo honoro en Elisa, gran i
bella,
d'aquesta el rostre i el bell cor
d'aquella.

49. Ritornello instrumental

50. Ària

HÈRCULES

Gran bellesa en aquesta veig,
però en Elisa,
per prudent, sembla més
bella
i més gran, i més em plau.
Gran virtut en aquella trobo,
però en Ella és més modesta,
i doncs més gentil em cau.

51. Recitatiu

VENUS

Tanta bellesa hi ha en Elisa,
doncs?

EL FAT

Tanta que basta, o dea,
perquè sigui l'amor del món
sencer.

HÈRCULES

Una beutat, però,
que serva el fast de bella
i no l'orgull; una beutat que
és dolça
sense fer-se mai vil.

JUNO

Escolta i aprèn, Paris:
així ha de ser bellesa.

VENUS

I té tanta virtut?

PARIS

Tanta n'escampa,
que desespera qualsevol altra
ànima

que puse al mar, y aún
todos los del Océano,
las aún desconocidas y lejanas
riberas,
con alas de gloria
vuele este nombre augusto,
que de Juno en virtud,
y de Ciprina en belleza,
ensombrece los nombres.
El voto del destino otorga ley
al mío.
Y honro en Elisa, grande y
bella,
de ésta el rostro, y el bello
corazón de aquélla.

49. Ritornello instrumental

50. Aria

HÈRCULES

Gran belleza veo en ésta,
pero en Elisa,
por sabia parece más bella,
parece más grande y más me
place.
Gran virtud encuentro en
aquella,
pero Elisa es más modesta,
y por esto me parece más gen-
til.

51. Recitado

VENUS

¿Tanta belleza hay en Elisa?
HADO

Tanta, que basta, o diosa,
para que ella sea el amor del
mundo entero.

HÈRCULES

Pero una belleza, que conserva
el fasto de bella, pero sin
orgullo:
una belleza que es dulce,
pero sin hacerse vil.

JUNO

Escucha, Paris, y aprende:
así tiene que ser la belleza.

VENUS

¿Y tiene tanta virtud?

PARIS

Tanta virtud expande,
que cualquier otra alma desespera
de hacerse inmortal, de ser
más grande.

VENERE

Ercole, ascolta, e apprendi
tale esser dee virtude. Umile,
intanto,
cedo ad Elisa. E al suo bel
nome, il mio
s'inchina ossequioso. Io ne'
suoi fregi
l'arte regolerò de' fasti miei
e'l saggio, e'l bello imparerò
da lei.

52. Aria

VENERE

Te'l confesso, o bella Elisa,
sol perché
più saggia sei:
sei più bella ancor di me.
No, che in me non si ravvisa
tal beltà,
perché manca a' vanti miei
l'onestà
che splende in te.

53. Recitativo

FATO

Dovuta lode! Ora si acresca a
questa,
di sincero piacer stanza felice,
nuova felicità.

PARIDE

Ne sia stromento
di Elisa il nome amato,
ch'è'l più chiaro, e'l più bel
degli altri nomi.

GIUNONE

Parla dunque di Elisa
col mormorio quel fonte,
que' fiori con l'odor, con la
sua luce
sol di Elisa favelli,
quel che intorno ne cinga
eterno lume.

ERCOLE

In Elisa il suo nume
abbian tutti gl'eroi,
o di virtude, o di beltà
seguaci.

de ser més immortal, de ser
més gran.

VENUS

Escolta i aprèn, Hèrcules:
així ha de ser virtut. Humil,
entant,
cedeixo a Elisa. I davant el seu
nom,
el meu s'inclina amb goig. Jo
en els seus mèrits
regularé ja l'art dels propis fas-
tos,
i el que és savi i és bell apren-
dré d'ella.

52. Ària

VENUS

T'ho confesso, oh bella Elisa,
sols perquè ets més sàvia tu,
ets més bella encar que jo.
No, que en mi no es reconeix
tal beutat,
perquè manca als meus
encants
la virtut que brilla en tu.

53. Recitatiu

EL FAT

Justa llaor! Ara s'acreixi a
aquesta
de sincer goig estança benaurada,
nova ventura.

PARIS

I sigui'n instrument
d'Elisa el nom amat,
que és el més clar i més bell
de tots els noms.

JUNO

Raona, doncs, d'Elisa
amb el mormol la font,
les flors amb el perfum, i amb
la claror
només d'Elisa parla
qui la cenyeix entorn d'eter-
na llum.

HÈRCULES

En Elisa, el seu numen
tinguin tots els herois,
o de virtut o de beutat
seguacos.

VENUS

Hércules, escucha y aprende:
así ha de ser la virtud. Humil-
de, en tanto,
cedo a Elisa. Y a su bello nom-
bre, el mío
inclino ossequioso.
Yo en sus méritos,
regularé el arte de mis propios
fastos,
y lo que es sabio y bello
aprenderé de ella.

52. Aria

VENUS

Te confieso, bella Elisa,
sólo porque eres más sabia,
eres aún más bella que yo.
No, que en mí no se reco-
noce
tal beldad,
porque les falta a mis encan-
tos
la honestidad que en ti res-
plandece.

53. Recitado

HADO

¡Justa alabanza! Que ahora se
acrecente a ésta,
de sincero placer estanza afor-
tunada,
nueva felicidad.

PARIS

Y que sea instrumento
de Elisa el nombre amado,
que es el más claro,
y más bello de todos los otros
nombres.

JUNO

Habla, pues, de Elisa
con el murmullo de la fuente,
con el olor las flores, con su
resplandor
sólo de Elisa habla,
quien la ciñe en torno de eter-
na luz.

HÈRCULES

En Elisa, su numen
tengan todos los héroes,
o de la virtud, o de la belleza
seguidores.

PARIDE

Ah! Se all'or che la Frigia
a la contesa antica
de le tre dive il giudice in me
vide,
noto mi fosse stato un sì bel
nome,
fastosa non andresti, o Cite-
rea,
del mio favor ne l'aureo
pomo. Il fallo
col pentimento emendo, o
grande Elisa:
tu la più bella sei. Scusa l'er-
rore,
e per pegno del voto,
del pomo in vece, ecco a' tuoi
pedi un core.

54. Aria

PARIDE

Nel mio cor scritto vedrai,
che il tuo volto è il più bel
volto,
che il tuo nome è il più bel
nome.
La virtù con i suoi rai,
e quel bel ch'è in t'è raccolto,
fan due serti a le tue chiome.

55. Recitativo

FATO

Sù, risponda l'Eliso,
che nell'eccelsa donna, o dea
che sia,
di virtù, di bellezza,
la gran lite è decisa:
e che il nome più grande,
e che il nome più bello, è quel
d'ELISA.

56. Coro finale

Chi sente di Elisa
il nome beato,
in esso ravvisa
Bellezza, e virtù.
Nome così adorato,
nome così felice,
no, che sperar non lice,
no, che giammai non fu.

Il fine

PARIS

Ah! Si llavors que Frígia
a la disputa antiga
de les tres dees veié el jutge
en mí,
hagués jo conegut un nom
tan bell,
ben poc t'ufanaries, Cítereia,
del meu favor amb el fruit
d'or. La culpa
amb penitència esmeno, oh
gran Elisa:
tu ets la més bella. Excusa el
meu error
i en penyora del vot,
en lloc de poma, un cor deixo
als teus peus.

54. Ària

PARIS

Al meu cor escrit veuràs
que el teu rostre és el més bell,
i el teu nom el més bell nom.
La virtut amb els seus raigs
i la teva formosor
són garlandes als teus rulls.

55. Recitatiu

EL FAT

Au, respongui l'Elisi,
que en la dona excel·lent, o
bé deessa,
de virtut, de bellesa,
la pugna ja és resolta:
i que el nom més excels,
i que el nom més bonic és el
d'ELISA.

56. Cor final

Qui escolta d'Elisa
el nom benaurat,
del cert hi divisa
bellesa i virtut.
Un nom tan adorat,
un nom tan venturós,
no, que esperar no escau,
no, que en la vida fou.

Final

PARIS

Ah! Si entonces que Frígia
a la disputa antigua
de las tres diosas el juez vió en
mí,
hubiese yo conocido un nom-
bre tan bello,
bien poco te ufanarías, Cíte-
rea,
de mi favor en el fruto de oro.
La culpa
con penitencia enmiendo, o
gran Elisa:
tú eres la más bella. Perdona
mi error,
y en prenda del voto,
en vez del fruto, un corazón
dejo a tus pies.

54. Aria

PARIS

En mi corazón verás escrito,
que tu rostro es el más bello,
que tu nombre es el más bello
nombre.
La virtud, con sus rayos,
y la beldad que en ti encuen-
tro,
son guirnalda a tus ojos.

55. Recitativo

HADO

Ven, responda el Eliseo,
que en la excelsa mujer, o
bien diosa,
de virtud, de belleza,
el gran pleito está resuelto.
Y que el nombre más grande,
y que el nombre más bello es
el de ELISA.

56. Coro final

Quien oye de Elisa
el nombre afortunado,
en él reconoce
belleza y virtud.
Un nombre tan adorado,
un nombre tan feliz,
no, que esperar no es propio,
no, que nunca fue.

Final

Nota al text

El text ha estat transcrit a partir de la partitura que es troba a la biblioteca del Conservatoire Royal de Brussel·les, corresponent a la posada en escena a Barcelona, l'any 1708, d'aquesta obra d'Antonio Caldara amb llibret de Pietro Pariati, escrits expressament en ocasió probablement del sant d'Elisabeth Christina de Brunswick-Wolfenbüttel, muller de l'arxiduc d'Àustria, Carles III, i futur Carles VI, emperador del Sacre Imperi Romanogermànic.

La localització a la Biblioteca de Coburg del llibret (Cob Q 56, 99), lleugerament adaptat, de la mateixa obra que es degué representar a la ciutat saxona (d'on era originària una branca de la família Sachsen-Meiningen) en una festa en homenatge a la duquessa Elisabeth Sophie de Brandenburg, qui l'any 1714 va casar-se amb Ernst Ludwig I, duc de Sachsen-Meiningen, ens ha permès aclarir molts dubtes lexicals i regularitzar la mètrica dels recitatius i de les àries.

L'ortografia s'ha adaptat d'acord amb les normes d'edició establertes pels editors dels *drammi musicali* de Metastasio i que també han estat aplicades a l'edició dels *drammi giocosi* de Goldoni (vegeu <http://www.progettometastasio.it/pietrometastasio/presentazione.jsp>). S'han eliminat, doncs, els accents interns de les paraules (Si eviti / Si eviti), s'ha uniformat l'accent diacrític juntament amb l'apòstrof, segons l'ús modern, esmenat l'imperatiu combinat amb un pronom enclític (dati / datti), regularitzat l'ús de les majúscules segons el criteri modern i normalitzat les fluctuacions de les aglutinacions preposicionals amb l'article que normalment el copista separa, per bé que, de tant en tant, aglutina (de la / della).

Agraeixo a Anna Laura Bellina la seva amable disponibilitat a compartir el seu gran saber musicològic i a Silvia Pfister, directora de la Biblioteca de Coburg, la seva gentilesa.

R. A.